

ДР ПА-СКАЛ БО-НИ-ФАС, ГЕ-О-ПО-ЛИ-ТИ-ЧАР И ПРО-ФЕ-СОП УНИ-ВЕР-ЗИ-ТЕ-ТА У ПА-РИ-ЗУ, О ПУ-ТЕ-ВИ-МА И СТРАН-ПУ-ТИ-ЦА-МА МО-ДЕР-НОГ СВЕ-ТА

Ка Че твр том свет ском ра ту

Иде-ју о Че-твр-том свет-ском ра-ту раз-ви-ли су аме-рич-ки „нео-кон-зер-ва-тив-ци”. Они сма-тра-ју да је хлад-ни рат био Тре-ћи свет-ски и да ће онај про-тив исла-ма или про-тив те-ро-ри-зма би-ти Че-твр-ти. Сто-га, на-вод-но, тре-ба се пр-во удру-жи-ти са САД, као у то-ку Тре-ћег свет-ског ра-та, и при-пре-ми-ти за ду-гу бор-бу. „Нео-кон-зер-ва-тив-ци” ну-де не са-мо кључ раз-у-ме-ва-ња, већ и по-ли-ти-ку си-ле ко-ја во-ди у то што са-ми на-ја-вљу-ју. Ак-ту-ел-на аме-рич-ка по-ли-ти-ка, иако го-во-ри да не при-хва-та те-зу о су-ко-бу ци-ви-ли-за-ци-ја, очи-глед-но ства-ра усло-ве за тај су-коб

НАЦИЈА ПРЕС

Ди-рек-тор је Ин-сти-ту-та за ме-ђу-на-род-не од-но-се и стра-те-ги-ју (IRIS). Аутор че-тр-де-се-так књи-га из обла-сти ге-о-по-ли-ти-ке. Пре-да-је на Ка-те-дри за европ-ске сту-ди-је Уни-вер-зи-те-та Па-риз 8. Члан је Са-ве-то-дав-ног од-бо-ра за раз-о-ру-жа-ње Ге-не-рал-ног се-кре-та-ра УН. У ин-тер-вјуу за *Vox*, ре-дак-ци-ју *Oumma*, једно од чво-ри-шта у мре-жи европ-ских парт-не-ра

”НА-ЦИ-ЈЕ”, Па-скал Бо-ни-фас го-во-ри о са-вре-ме-ној ге-о-по-ли-ти-ци и ме-ђу-на-род-ним од-но-си-ма, аме-рич-ком им-пе-ри-јал-ном про-јек-ту и програмираном „су-ко-бу ци-ви-ли-за-ци-ја”...

• Тврди те у својој ној књи зи да из ве с ни по ли ти ча ри ви де у му сли ман ском све ту стра те шку опа сност ко ја ће за ме ни ти со вјет ску прет њу. П о њи ма, ислам је па то ло шки рат нич ка ре ли ги ја ?

Ствар-но по-ку-ша-вам да ана-ли-зи-рам ко-ре-не при-че о ра-ту про-тив те-ро-ри-зма. Тре-ба ре-ћи да је те-ма-ти-ка прет-ње ко-ја до-ла-зи од исла-ма ста-ри-ја од 11. сеп-тем-бра, од-но-сно на-ста-ла је мно-го ра-ни-је то-ком де-ве-де-се-тих го-ди-на. Има-мо број-не из-ја-ве за-пад-них по-ли-ти-ча-ра ко-ји су ука-зи-ва-ли да је ислам нај-ве-ћа прет-ња.

У ства-ри, све по-чи-ње са не-стан-ком Со-вјет-ског Са-ве-за. Не-ки за-пад-ни по-ли-ти-ча-ри су хте-ли да на-ђу за-ме-ну за ту прет-њу ко-је ви-ше ни-је би-ло и бр-зо су пред-ло-жи-ли да прет-њу Ју-га по-ста-ве као фак-тор зби-ја-ња ре-до-ва за-пад-ња-ка, на-рав-но под ди-ри-гент-ском па-ли-цом Аме-ри-ка-на-ца. У књи-зи из-ла-жем исто-ри-јат тих по-ку-ша-ја да се не ме-ња-ју оквир и на-чин ми-шље-ња, већ да се јед-но-став-но ге-о-граф-ски пре-о-ри-јен-ти-шу са Ис-то-ка на Југ.

Ка-сни-је се на ту прет-њу Ју-га на-до-ве-за-ла те-ма су-да-ра ци-ви-ли-за-ци-ја. Она је има-ла и пред-ност да по-ну-ди ин-те-лек-ту-ал-ни-ји кључ чи-та-ња, при-вид-но ма-ње ра-си-стич-ки и со-фи-сти-ци-ра-ни-ји. Хан-тинг-тон об-ја-шња-ва у сво-јој књи-зи о су-да-ру ци-ви-ли-за-ци-ја да ислам има кр-ва-ве гра-ни-це, да је имао ви-ше ра-то-ва не-го дру-ге ци-ви-ли-за-ци-је, као и да су ти ра-то-ви би-ли кр-ва-ви-ји. Ме-ђу-тим, ни-је по-треб-но има-ти ен-ци-кло-пе-ди-ј-ска зна-ња да би се под-ву-кло да ни-је-дан од два свет-ска ра-та ни-је иза-звао ислам, ни-ти со-вјет-ске или ки-не-ске гу-ла-ге, ни-ти ге-но-цид у Ру-ан-ди, а да не го-во-ри-мо о не-де-ли-ма ко-ло-ни-за-ци-је.

• **За што је, по вама, израелско-палестински сукоб „матрица евен-туалног суда-ра цивилиза-ци-ја**

”

?

По-сто-ји па-ра-докс ка-да се ка-же да је изра-ел-ско-па-ле-стин-ски су-коб ма-три-ца евен-ту-ал-ног су-да-ра ци-ви-ли-за-ци-ја. Пре све-га за-то што Хан-тинг-тон ско-ро да не го-во-ри о то-ме у сво-јој књи-зи, у ко-јој по-све-ћу-је тек не-ко-ли-ко ре-до-ва ми-шље-њу да Је-вре-ји ни-су ци-ви-ли-за-ци-ја са-ми за се-бе и да би их аси-ми-ло-вао у за-пад-ну ци-ви-ли-за-ци-ју.

На-рав-но, тај су-коб је ге-о-граф-ски ми-но-ран, укљу-чу-ју-ћи и окви-ре фи-зич-ког уни-шта-ва-ња и људ-ске смр-ти, ако се упо-ре-ди са оста-лим са-вре-ме-ним су-ко-би-ма, као што су они у Афри-ци или Че-че-ни-ји. Ве-ли-ка раз-ли-ка је у то-ме што у слу-ча-ју изра-ел-ско-па-ле-стин-ског су-ко-ба, а то је оно што га при-бли-жа-ва за-пад-ном све-ту уоп-ште, по-себ-но САД, ни-је реч о рав-но-ду-шно-сти, већ о ак-тив-ном са-у-че-шћу на стра-ни Изра-е-ла-ца. Без стал-не по-др-шке Аме-ри-ка-на-ца Изра-е-лу, та зе-мља не би мо-гла да др-жи под вој-ном оку-па-ци-јом па-ле-стин-ске те-ри-то-ри-је, пр-ко-се-ћи ве-ли-ком бро-ју ре-зо-лу-ци-ја УН ко-је тра-же по-вла-че-ње Изра-е-ла-ца. То је до-каз дво-стру-ких стан-дар-да. Осве-шћи-ва-ње арап-ског јав-ног мње-ња, од-но-сно (ши-ре) му-сли-ман-ског, чи-ни оста-ло. Тај су-коб је по-стао сим-бол ко-ји на-да-ле-ко пре-ва-зи-ла-зи свој ге-о-граф-ски оквир и те-жње про-та-го-ни-ста.

ПАРАДОКС КАО ОКОСНИЦА СИСТЕМА

• **Под сећањући на са вез из међу САД и Израела, ви примете да заштитник (САД) следи по липти кукују је дефинишао штићеник**

(

Израел

)?

То је ствар-но па-ра-докс. Има и не-су-гла-си-ца из-ме-ђу Изра-е-ла и САД, али Ва-шинг-тон се та-да за-до-во-ља-ва ти-ме да са-мо про-те-сту-је и ни-ка-да не пред-у-зи-ма да-ље ме-ре. То је вр-ло ви-дљи-во код са-да-шњег аме-рич-ког пред-сед-ни-ка. Ње-го-ви прет-ход-ни-ци су по-не-ка-да ста-ја-ли на пут Изра-е-лу и про-ти-ви-ли се изра-ел-ској вла-ди, укљу-чу-ју-ћи ту и оца са-да-шњег пред-сед-ни-ка. Џорџ В. Буш ге-не-рал-но одо-бра-ва, у име бор-бе про-тив те-ро-ри-зма, скуп ак-ци-ја изра-ел-ске вла-де, а ка-да ни-је са-гла-сан, он из то-га не из-вла-чи ни-ка-кав прак-тич-ни за-кљу-чак, ре-ци-мо у сми-слу санк-ци-ја или бар сма-ње-ња по-мо-ћи. Ако се опет по-тег-ну исто-риј-ска по-ре-ђе-ња из про-шло-сти, зе-мље ко-је су би-ле шти-ће-не од стра-не моћ-ни-јих зе-ма-ља ни-су мо-гле ду-го вре-ме-на да из-вр-да-ва-ју во-љу сво-јих за-штит-ника. Објек-тив-но, на-ста-вак изра-ел-ско-па-ле-стин-ског су-ко-ба је су-про-тан не са-мо стра-те-шкој ста-бил-но-сти ре-ги-о-на и све-та, већ и аме-рич-ким на-ци-о-нал-ним ин-те-ре-си-ма, јер ре-ме-ти аме-рич-ке од-но-се са арап-ским зе-мља-ма. Али, Ша-рон је из-ја-вио, од-ла-зе-ћи у САД, да иде у зе-мљу у ко-јој реч при-ти-сак не по-сто-ји.

• За што ЕУ још увек не сме да се афирмише као важнији актер на Блиској и сточној сцени, иако располаже средствима економског и трговачког притиска на све стране у сукобу?

То је, опет, па-ра-док-сал-на си-ту-а-ци-ја. Европ-ска Уни-ја је пр-ви да-ва-лац по-мо-ћи Па-ле-стин-ци-ма и пр-ви тр-го-вин-ски парт-нер Изра-е-ла. Ка-ко об-ја-сни-ти да она ни-је пре-тво-ри-ла сво-ју еко-ном-ску те-жи-ну у по-ли-тич-ки ути-цај у ре-ги-о-ну и да је Изра-ел-ци стал-но – или вр-ло че-сто – од-би-ја-ју? Пр-во об-ја-шње-ње ле-жи у те-шко-ћи ко-ју је Евро-па има-ла да одр-жи за-јед-нич-ки став о том пи-та-њу. Да-нас то ни-је ви-ше слу-чај, па, ако су Бри-тан-ци и Фран-цу-зи би-ли по-де-ље-ни у слу-чају Ира-ка, са-да су са-гла-сни да је стра-те-шки при-о-ри-тет да се за-ве-де ред у изра-ел-ско-па-ле-стин-ски су-коб. Нем-ци, због до-бро по-зна-тих исто-риј-ских про-бле-ма, уз-др-жа-ва-ју се пре-ве-ли-ке ак-тив-но-сти у ре-ги-о-ну. По-треб-но је да Евро-па ви-ше афир-ми-ше сво-ју од-луч-ност и сво-ју по-ли-ти-ку, она за то има сред-ства, па је то са-мо пи-та-ње по-ли-тич-ке во-ље.

БОМБАМА НА ПОСЛЕДИЦЕ

• **Разма трајући рат против тероризма, процесу је те да са свим репрезивна полицијска војди у тројструки хорсо как: политички, војни и економски?**

Заиста постоји тројструки хорсо как у начину на који се води борба против тероризма. Делује се на последице, али се не напдају узроци. Не кажем да није потребно и војно деловање у борби против тероризма, као и полицијска и правна акција. Али, када би се данас и елимини сао Бин Ладен, не би био до крајчен тероризам. Потребно је бавити се политичким условима који омогућавају терористи да имају одјека у делу становништва. Размишљати о узроцима тероризма, не значи одобравати га. Штавише, ако се жели ефикасна борба против њега, морају се схватити његови разлози и мотиви. У израелском случају, изгледа очигледно да није тероризам изазвао окупацију, већ је управо обрнуто. Палестински тероризам је најефикасније тучен баш онда када је било реалних перспектива за мир у региону и за сарадњу између Јицака Рабина и Јасера Арафата. Уоста лом, насупрот хладном рату, у коме је Совјетски Савез запао у грешку да ће моћи економски и технолошки да се такмичи са западним светом, ни чега таквог нема у борби против тероризма. Потпуна заштита је немогућа, могу се штитити званична места, али биће увек школа, болница, позоришта, као могућих циљева. Не могу се надзирати сви авиони, сви возови, сви метрои. Атенат од 11. септембра коштао је своје организаторе 100.000 долара, а на то је одговорено са 150 милијарди долара повећања америчког војног буџета.

• **Које су главне препреке на којима је наилазе Американци у својим пројектима редифинисања старог и успостављања новог страха тешког ре да на Блиском Источу?**

Главна препрека за Американце је начин на који их види становништво Блиског Источа. Они дају утисак да без икаквог договарања желе да наметну своју вољу и политику. Хтели су да и демократију наметну силом, што је скоро противречна идеја. Многобројни Американци први кажу да је шеврдави став САД у корист Израела главни разлог непопуларности Американаца у региону и да би било неопходно уравнотежити америчких позиција. Тако

раз-ли-чи-ти љу-ди, као што су Ри-чард Кларк, фи-нан-си-јер Џорџ Со-рош или Збиг-њев Бже-жин-ски, ге-о-по-ли-ти-чар по-знат по твр-дим ста-во-ви-ма, иду у истом сме-ру у име аме-рич-ких на-ци-о-нал-них интереса.

• **На крају, из но си те ви ше сце на ри ја, ме ђу ко ји ма и, сце на рио Че твр тог свет ског ра та**
”

.

М

о же

ли се зби ља

има ти у ви ду та ко ка та стро фа лан сце на рио?

Иде-ју о Че-твр-том свет-ском ра-ту раз-ви-ли су аме-рич-ки нео-кон-зер-ва-тив-ци ко-ји сма-тра-ју да је хлад-ни рат био Тре-ћи свет-ски рат и да ће рат би-ло про-тив исла-ма, би-ло про-тив те-ро-ри-зма – обе ре-чи они упо-тре-бља-ва-ју че-сто без раз-ли-ке – би-ти Че-твр-ти свет-ски рат. До-бро се ви-де ефек-ти те те-о-ри-је, јер тре-ба се пр-во удру-жи-ти, као у то-ку Тре-ћег свет-ског ра-та, са САД и при-пре-ми-ти за ду-ги рат. Про-блем је у то-ме што нео-кон-зер-ва-тив-ци ну-де не са-мо кључ чи-та-ња, већ и по-ли-ти-ку да се до-ђе до то-га што са-ми на-ја-вљу-ју. Њи-хо-ва по-ли-ти-ка се ба-зи-ра на кон-фрон-та-ци-ји, они ве-ру-ју да се по-ли-тич-ки про-бле-ми мо-гу ре-ша-ва-ти је-ди-но ко-ри-шће-њем си-ле, да је вој-на си-ла уни-вер-зал-ни од-го-вор. Све то не до-при-но-си бор-би про-тив те-ро-ри-зма, већ га оја-ча-ва. Про-блем је у то-ме што ак-ту-ел-на аме-рич-ка по-ли-ти-ка, иако го-во-ри да не при-хва-та те-зу о су-ко-бу ци-ви-ли-за-ци-ја, ства-ра усло-ве за тај су-коб. <

(Август 2005)